

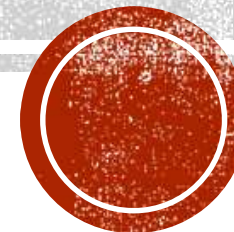
TEHETSÉG MODELLEK ÉS A VIZUÁLIS KÉPESSÉGEK VIZSGÁLATÁNAK MÓDJAI

2018. NOVEMBER 17.

VIZUÁLIS MESTERPEDAGÓGUS MŰHELY 22.

BUDAPESTI FAZEKAS MIHÁLY GYAKORLÓ ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS GIMNÁZIUM

KÉSZÍTETTE: GAUL-ÁCS ÁGNES



ADOTTSÁG ÉS KÉPESSÉG

- **Adottság**

genetikai lehetőségek, melyeket a fogantatás és a méhen belüli fejlődés határoznak meg

- **Képesség**

a társadalmi tevékenységben realizálódó teljesítmény



A KIVÉTELES KÉPESSÉG JELLEGZETESSÉGEI:

- Ritkaság
 - Összetettség
 - Általános értelmesség (intelligencia)
 - Speciális szellemi képesség
 - Kreativitás
 - Motiváció (szorgalom, akarat, elkötelezettség, sikervágy)
- egymástól függetlenek
- A **tehetség** az átlagot számottevően meghaladó kivételes adottságot jelent.
 - A kivételes tehetség főleg genetikai eredetű, ezért természeti kincs.



TEHETSÉG, TALENTUM, GÉNIUSZ

- **Tehetség**

Átlagot számottevően meghaladó képességgel rendelkező személy.

- **Talentum**

Tehetségét bizonyító kivételes adottságokkal rendelkező személy.

- **Géniusz**

Ember feletti teljesítmény nyújtó személy.



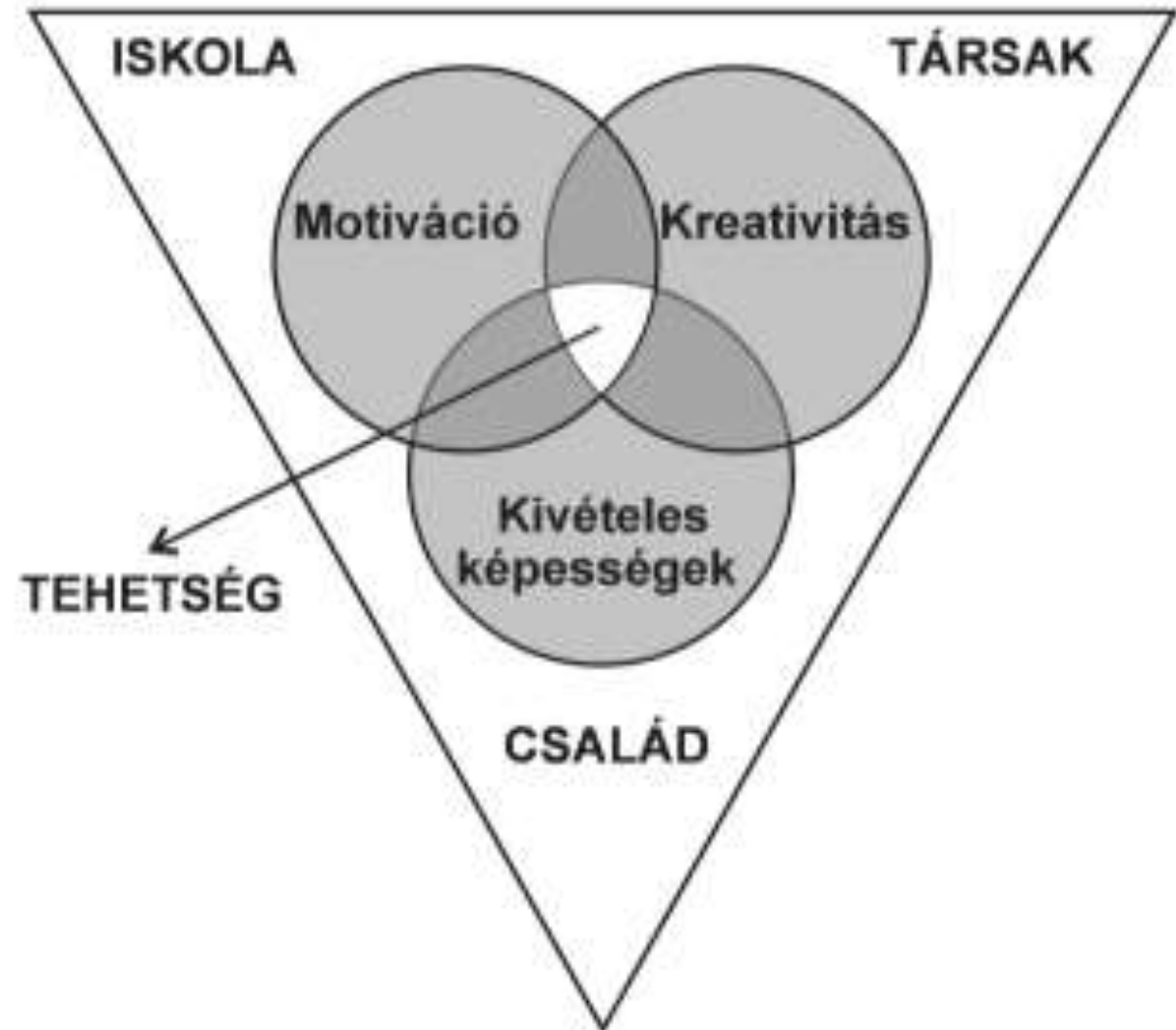
A KIVÉTELES TEHETSÉG

- Kivételesen érzékeny
- Megszállott
- Erős akarata van
- Kitartó
- Fokozott kritikai érzéssel rendelkezik
- Elégedetlen önmagával
- Eredeti
- Ha el kell fojtania az előbbieket, pszichoszomatikus betegségek gyakran jelennek meg nála.
- Neurózisok és devianciák nagyobb valószínűséggel jelennek meg nála.



MODELLEK FEJLŐDÉS

**Renzulli - Mönks tehetségmodell
1992**



TEHETSÉGMODELLEK

CSALÁD

ISKOLA

Specifikus
képességek

Általános
értelmesség

Kreativitás

KORTÁRS-
CSOPORT

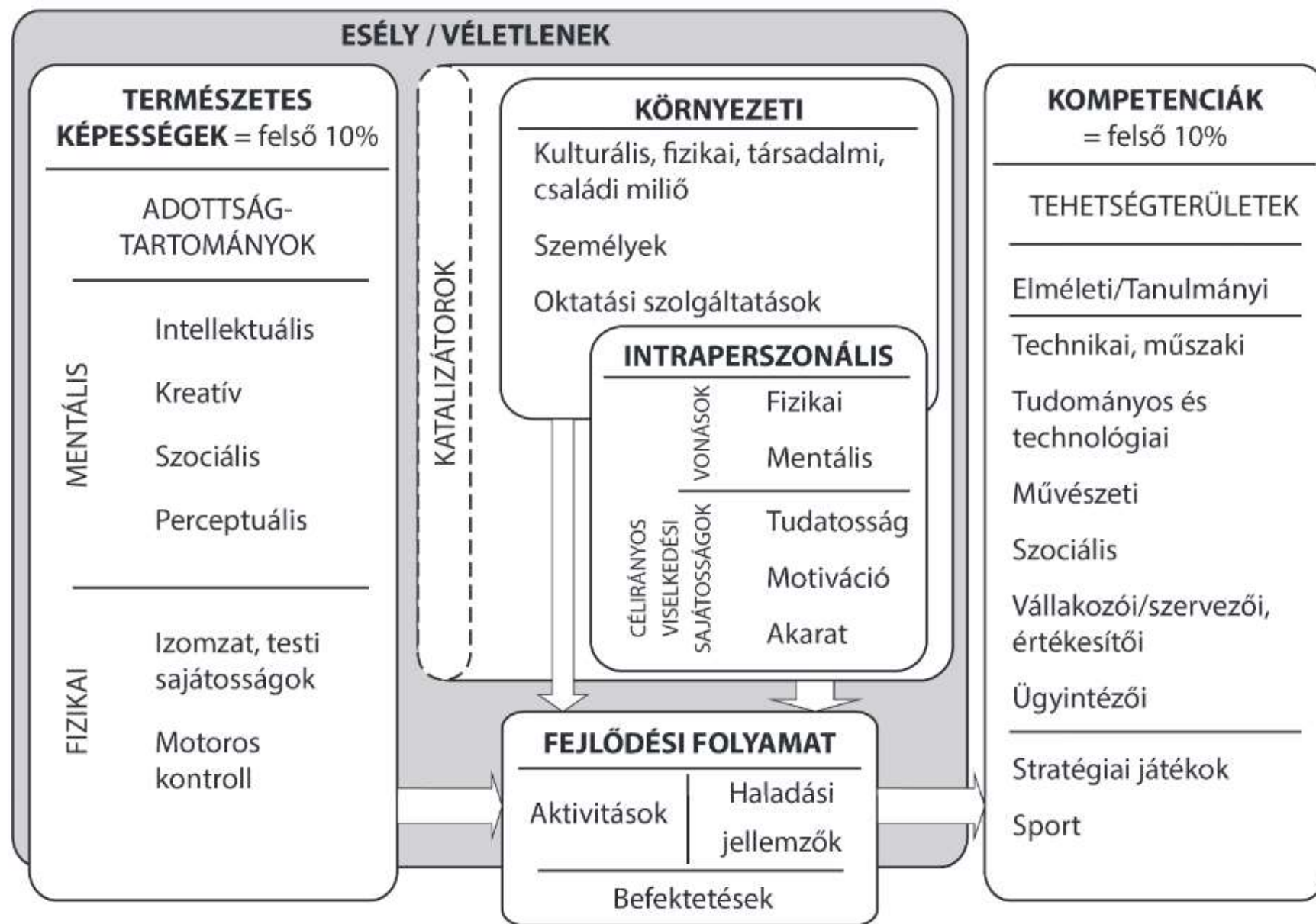
Motiváció

TÁRSADALOM

+1 „SORS-FAKTOR”

Czeizel Endre 2X4+1 faktoros
tálerum modellje (1997)

MODELLEK, FEJLŐDÉS



Francois Gagné
 Megkülönböztető
 Tehetségmodellje (2008)

SOKSZÍNŰ TEHETSÉGTERÜLETEK

- Zenei tehetség legkorábban (Mozart), a vizuális később megmutató tehetség (**Hokuszi**)
- Zenei területen van családi halmozódás, költői tehetségek esetében nincs
- Költői tehetségekre jellemző, hogy veszélyeztetettek



VIZUÁLIS KÉPESSÉGEK VIZSGÁLAT MÓDJAI

- A vizuális műveltség modellezése mind hazai (Kárpáti, Babály, & Simon, 2015; Kárpáti & Gaul, 2011; Pataky, 2017; Séra, Kárpáti, & Gulyás, 2002; Tóth, Kárpáti, & Molnár, 2017), mind nemzetközi (Schönau, 2012; Wagner & Schönau, 2016) szinten a figyelem fókuszába került. (Tóth, 2017)
- Magyarországon korábban papíralapon, manapság többnyire online módon.
- Online mérés előnyei: változatosabb, magasabb adatfelvételi és kiértékelési objektivitás (Csapó, Molnár, & Nagy, 2014),
- az automatikus kiértékelés és azonnali visszacsatolás lehetősége (Csapó, Molnár, & R. Tóth, 2008)
- a kontextuális adatok (pl. feladat megoldásával eltöltött idő) rögzítésének és elemzésének lehetősége (Molnár & Pásztor, 2015).



SZÍNPERCEPCIÓ ÉS SZÍNÉRTELMEZÉS TESZT

TÓTH ALISA

Vizsgált részképességek

1. Színérzékelés
2. Szín-és formafelismerés
3. Színmemória
4. Vizuális felismerés és értelmezés
5. Modalitás váltás
6. Szimbolizáció



SZÍNPERCEPCIÓ - SZÍNÉRZÉKELEÉS: SZÍNVISZONYOK MEGKÜLÖNBÖZTETÉSE

Instrukció:
Írd a képek alá annak a
színsorozatnak a
számát, amelyik oda
illik!



VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ TESZT SIMON TÜNDE

Vizsgált képességelemek

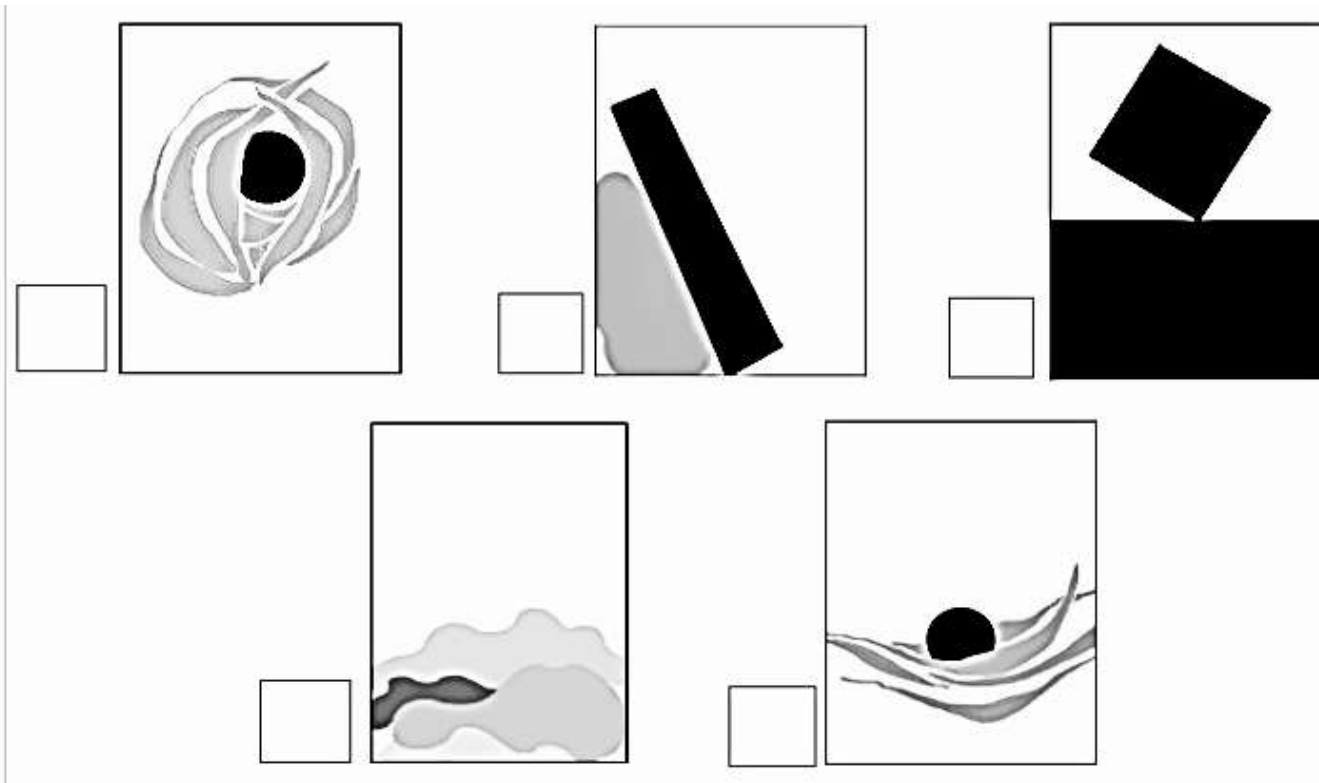
1. Felismerés
2. Értelmezés
3. Vizuáliselemzés
4. Leképezés
5. Anyagalakítás, eszközhasználat
6. Absztrakció, elvonatkoztatás
7. Szimbolizáció
8. Komponálás síkban és térben
9. Kreativitás



VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ: MODALITÁSVÁLTÁS

Instrukció:

Párosítsd az ábrákat a felsorolt szavakkal! A választott szó számát írd a kép melletti négyzetbe!



Keményység
Ringatás
Összenyomás
Lágyság
Emelkedés
Ölelés



TÉRSZEMLÉLET TESZT – BABÁLY BERNADETT

Vizsgált képességelemek

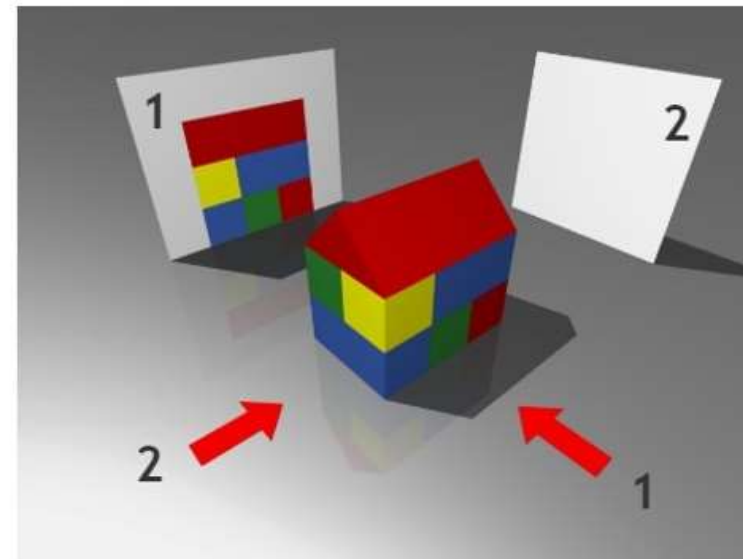
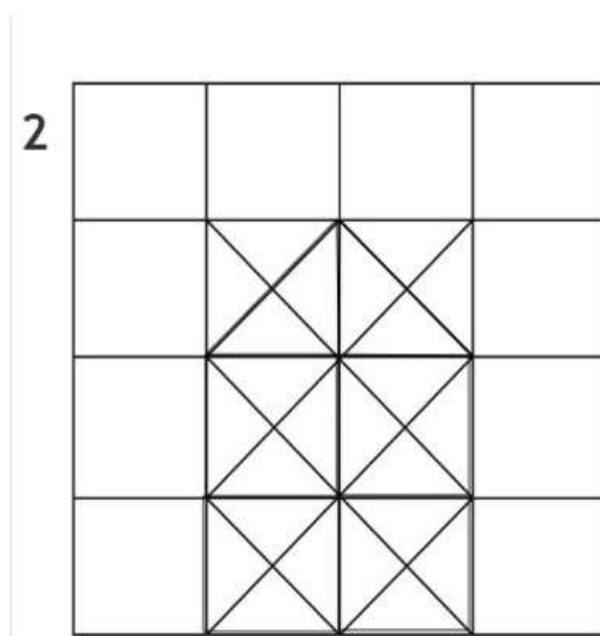
1. Térábrázolási rendszerek, konvenciók
2. Térbelialakzatok szerkezete, karaktere
3. Térbeli tájékozódás
4. Tér rekonstruálása
5. Tér redukálása, absztrahálása
6. Mozgás vagy belső kép mentális mozgatása által változó térélmények érzékelése



VIZUALIZÁCIÓ: OBJEKTUMOK ELKÉPZELÉSE KÜLÖNBÖZŐ NÉZŐPONTOKBÓL

Instukció:

Építettem egy formát, és az 1. ponton állva az 1. rajzot készítettem. Képzeld el, hogy a 2. ponton állsz! Milyennek látod a formát? Színezd ki ennek megfelelően a feladatlapon a négyzeteket és a háromszögeket!



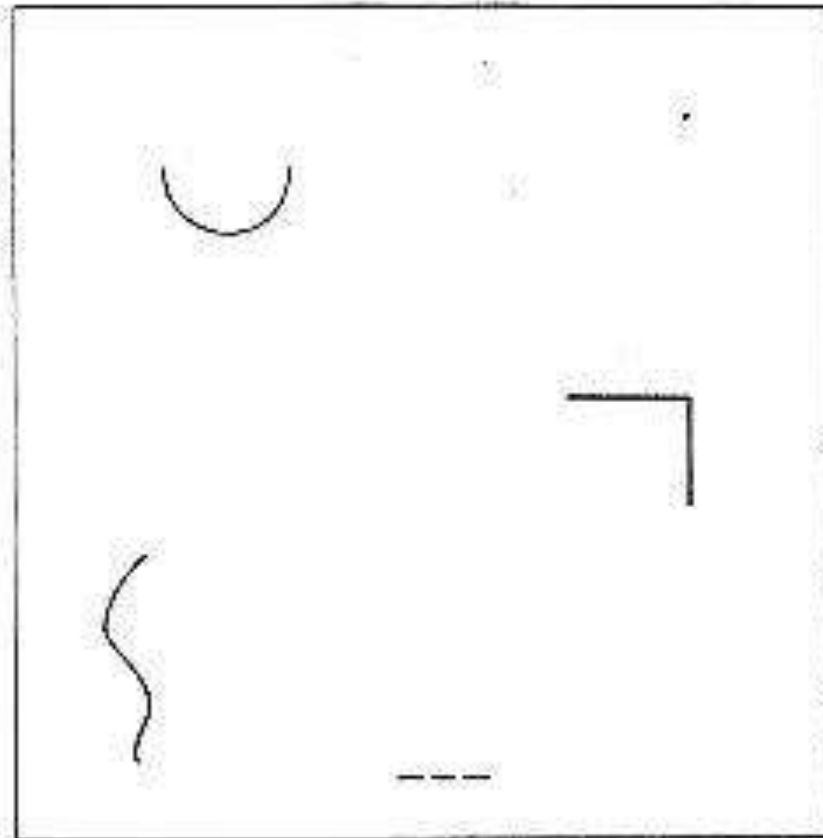
A KREATÍV GYEREK

- Teszteredményekből gyakran nem tűnik ki.
- A tanárok által kedvezőtlenebb a megítélésük, mert ...
- ... kevésbé konformisták.

- A kreatív gyermekek 70% elvész az intelligenciaorientált oktatás során.
- **A kreativitás fejleszthető és elnyomható képesség.**

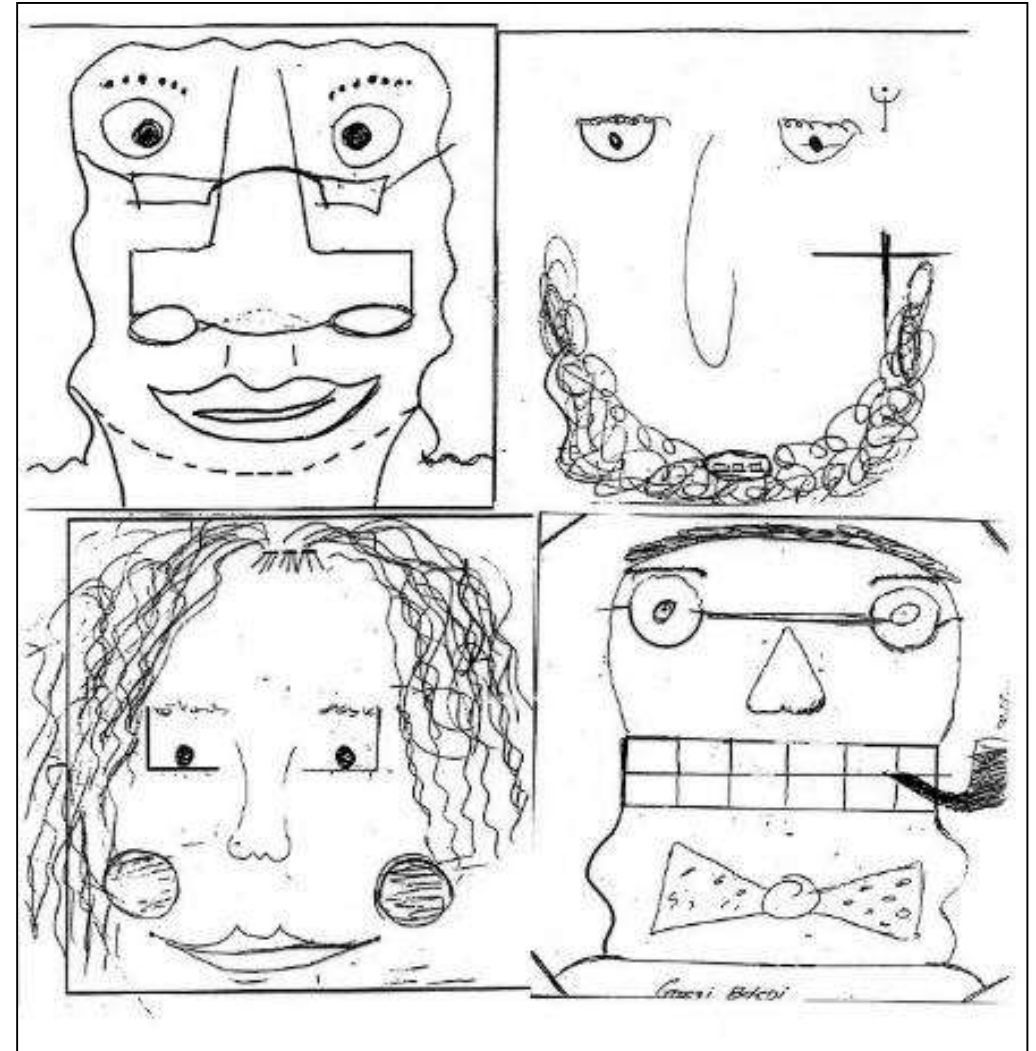


**TEST FOR CREATIVE THINKING DRAWING PRODUCTION (TCT-DP) -
HANS R. JELLEN,
KLAUS K. URBAN**



TCT TEST

- **Eredetiség**
a képelemek felhasználásában:
komponálás, variálás, kombinálás,
kiegészítés
- **Mentális műveletek**
tervezés, forma-jelentés asszociációk
- **Érzelmek kifejezése, humor**
szimbolizáció, szöveg és kép kifejező
társítása
- **Ábrázolás-technika**
perspektíva



KOMBINATÍV ÉS DIVERGENS GONDOLKODÁS TESZT

Divergens gondolkodás

Széttartó, elágazó gondolkodás. Több jó megoldás felé mutat. A kreatív potenciál indikátora (Runco és Acar, 2012).

Kombinatív gondolkodás

Elemek szabály mentén való rendezése. Meghatározó a hétköznapi életben, a problémamegoldásban, az alkotótevékenységben.



KOMBINATÍV ÉS DIVERGENS GONDOLKODÁS TESZT

Mit mér?

- **Fluencia:** gondolatáramlás könnyedsége – válaszok száma.
- **Flexibilitás:** szempontváltás képessége – válaszkategóriák száma.
- **Originalitás:** egy ötlet eredetisége, ritkasága, nem szokványos jellege – válaszgyakoriság a vizsgálati személyek körében.



KOMBINATÍV ÉS DIVERGENS GONDOLKODÁS TESZT

Hogyan mér?

Torrance (1966), Wallach & Kogan (1965), Barkóczi és Zétényi (1981) tesztjei alapján

1. Szokatlan használat feladat

„Mire használható a *kartondoboz*?”

2. Felsorolás feladat

„Sorolj fel minél több dolgot, ami *éget!*”

3. Képinterpretáció feladat

„Mit láatsz a képen? Találj ki minél érdekesebb lehetőségeket arról, hogy mit ábrázolhat a kép!” (Pásztor, 2015)



A TANÁR SZEREPE A TEHETSÉGGONDOZÁSBAN

- Kiemelt szerep a tehetség **felismerésében, alakításában.**
- Kritikus pontok
 - mikor kezdődjön a fejlesztés
 - a pedagógusok felkészültsége
 - túlszabályozás
 - szelektálás, értékítélet
- A PISA vizsgálatokban a legkiválóbb diákjaink átlaga sem éri el a nemzetközi szinten legkiválóbbakét.
- **Finnország** a nemzetközi legjobbak között van, pedig ott **nem létezik tehetséggondozás**, csupán jó oktatás.

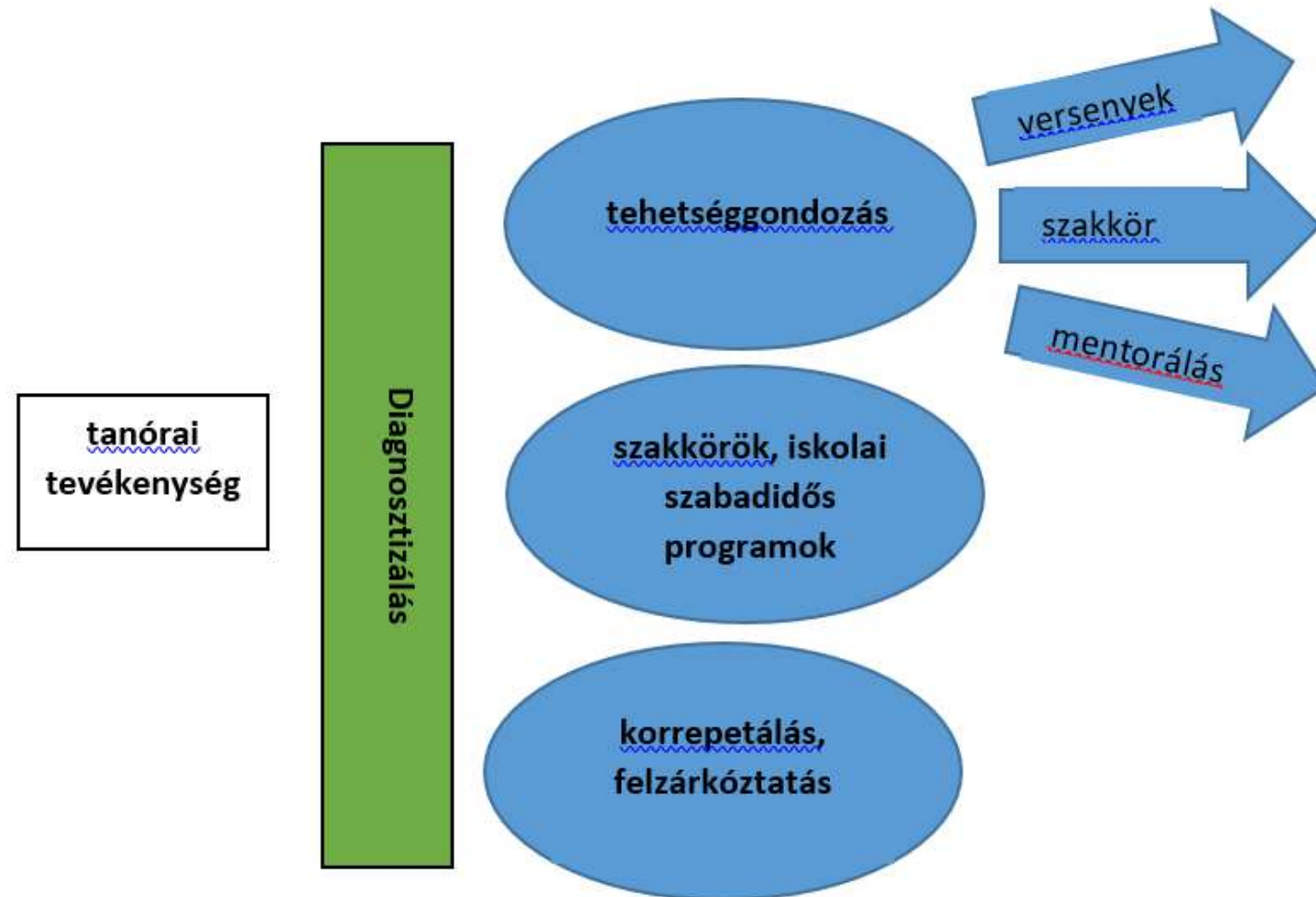


MAGYAR VISZONYLAT A TEHETSÉGGONDOZÁSBAN (RAPOS, LÉNÁRD, 2018)

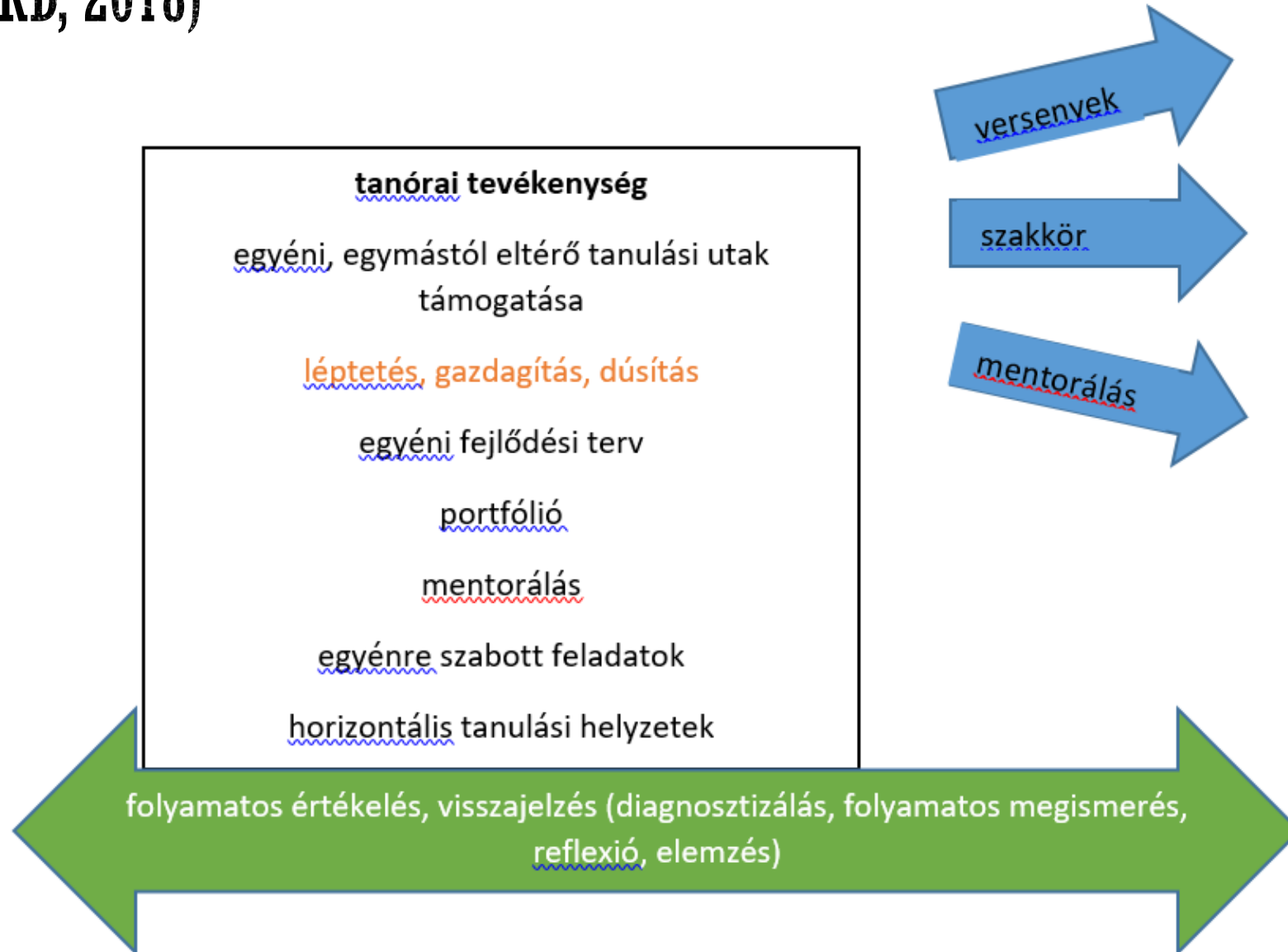
- **gyerek az iskola szavára, minősítésére válik tehetséggé** (szakosodás, versenyeztetés)
- **pedagógusok felelősségvállalása** (plusz munka, egyéni befektetés)
- **több szereplő együttes tevékenységének igénye, gyakorlata azonban még nem kialakult**
- **Tehetségesek megnevezése, rangsorolása** (többiek korrepetálása, felzárkóztatása)
- **Gyakran a diagnosztika eszközei szelekciós eszközökké válnak** (tesztek, megfigyelés, speciális feladatsorok, diagnosztikai eszközök egyszeri alkalmazása)
- **Újszerű, eredményes támogatási formaként jelenik meg a tanulók egyéni mentorálás**



A HAGYOMÁNYOS TEHETSÉGMODELL (RAPOS ÉS LÉNÁRD, 2018)



ADAPTÍV TEHETSÉGMODELL MODELL (RAPOS ÉS LÉNÁRD, 2018)



GALLAGHER

„Ha az akadályozott gyermeknek nem segítünk abban, hogy képességeit kibontakoztassa, az egyéni tragédia. Tragédia neki és családjának. De ha a tehetséges gyermeknek nem segítünk abban, hogy képességeit kibontakoztassa, az már társadalmi tragédia.”

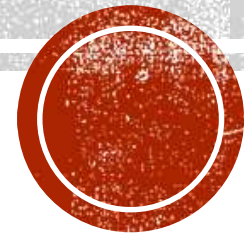


VIZUÁLIS
MODULOK
MOHOLY-NAGY

MTA-ELTE
VIZUÁLIS KULTÚRA
SZAKMÓDSZERTANI
KUTATÓCSOPORT

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Gaul-Ács Ágnes
ELTE PPK, Neveléstudományi Doktori Iskola,
sengacsa@gmail.com



Az előadás alapját képező kutatás részben az MTA-ELTE Vizuális kultúra szakmódszertani kutatócsoport, "Moholy-Nagy Vizuális Modulok - a 21. század képi nyelvének tanítása" projekthez (is) kapcsolódik.

Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Tantárgypedagógiai Kutatási Programja támogatta.

FORRÁSOK

- **Czeizel Endre (2003): Legnagyobb természeti kincsünk: a tehetség**

Fizikai Szemle 2003/11. 398.o. (<http://fizikaiszemle.hu/archivum/fsz0311/czeizel0311.html>)

- **Balogh László: Mi a tehetség?**

<http://tehetseg.hu/mi-tehetseg>

- **Czeizel Endre (1981): Hátrány -e a kivételes szellemi képesség?** Kritika, 1981 1. sz. (<https://sites.google.com/site/kutatoorvos/koma/czeizel-tehetseg>)

- **Gyarmathy Éva (2014): A hazai tehetséggondozás buktatói** (http://www.tani-tani.info/a_hazai_tehetseggondozas)

- **Gyarmathy Éva (2017): A tehetség érdem és lehetőség oldala.** *PSYCHOLOGIA HUNGARICA CAROLIENSIS*, 1(1), 1-19.

- **Tóth Alisa, Kárpáti Andrea és Molnár Gyöngyvér (2017): A színpercepció és a színértelmezés online mérésének lehetőségei kisiskolás korban.** Magyar Pedagógia 117. évf. 4. szám 399–421. (http://www.magyarpedagogia.hu/document/Toth_MPed20174.pdf)

- **CZEIZEL Endre (1997): Sors és tehetség.** Fitt Image és Minerva Kiadó, Budapest, 1997.

- Péter-Szarka Szilvia: Az "ismeretlen ismerős": Gagné tehetségmodelljének átdolgozott változata. *Tehetség*. 19 (3), 5-7, 2011. <https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/125316/BIBFORM032208.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

